

Üksiknumber 8 penni

Tellimishind kuus Rm. 1.35

TOIMETUS JA TALITUS

Väljand, Lest: 26, telef. 119

Peatoimetaja F. KOOL

Vastutav toimetaja A. SEPP

Ilmub igal esmaspäeval, kolmaspäeval, reedel ja laupäeval.

Nr. 132

Kolmap., 1. septembril 1943.

Tänast leht 4 1/2

Hiigellahing idas

Juba ligi neli nädalat käib idas lahing, mida, kui arvestada sellest osavõtvaid sõjaväemaske ja materjaalse panust, võib nimetada ajaloo hiigellahinguks. Nõukogud selles lahingus on võtnud omale eesmärgi, maksu mis maksab, murda läbi Saksa kaitserinnet. Seni aga see eesmärk on neil jäänud saavutamata. Saksa väejuhatas on suvises suurlahingus võtnud kasutusele niimetatud elastse kaitse. See kaitseviis seisab selles, et ühegi punkti kaitset ei piüta teostada iga hinna eest. Saksa kaitse peab viisalt kinni oma toetuspunktidest. Ühtegi neist, ühtegi ruutmeetrit maa-ala, ei anta vaenlasele kergelt ära. Alles siis, kui tolle punkti või maa-ala kaitsemisel on tekitatud vaenlasele ränki kaotusi ja rinde üldolukorras tingituna, punkti kaitmine ei näi enam olevat tingimata vajalik, tõmmatakse sõjaväeosad tagasi. Kusjuures enne hävitatakse põhjalikult, mis võiks vaenlasele olla kasulik.

On arusaadav, et selline võitlustaktika on vaenlasele äärmiselt koormav. See on sõna otseses mõttes väsitav lahing, kus bolševikud seatakse üha uute raskete võitluste ette. Nõukogude vägede edasilükkumine on vaevaline ja väga aeglane, kaotused aga äärmiselt suured. Eriti peab seda nimetama inimkaotuste suhtes. Nõukogud ei ole oma inimmasse kunagi säästnud. Bolševikude ideoloogia järgi on üksikisikult ainult niipalju väärtust, kui palju tema abil on võimalik nihkuda lähemale oma pea eesmärgile — maailma bolševiseerimisele. Selle eesmärgi saavutamiseks ollakse valmis ohverdama oma masse halastamatult.

Ent igal ajal on oma piir ja mõde. Ka bolševike inimreservid ei ole ammumattud, kuigi vastase propandanda vahel püüab soojendada sellist muinasjuttu. Kõik viimase aja nähted rindel kinnitavad, et bolševikel on juba käes nappus inimestest. Massrännakud on jäänud harvemaks ja vangi langenud meeste vanusipid lubab arvata, et nooremate meeste väljalangemise järgi sunnitakse võitlusele juba õige vanu mehi ja noorukeid, isegi naisi. Seda asjaolu tõendab samuti see, et Nõukogud viimastes rännakutes püüavad edu saavutada peamiselt materjalsete abinõudega: soomusmasinatega, kahurite ja igasuguste pommiheitjatega.

Kõik need püüded ei ole aga nelja nädala kestel andnud nimetataväärseid tulemusi. Üksikust punktidest on küll Saksa rinne tagasi tõmmatud, kuid selle tõrjevõime ise on jäänud vankumatuks. Ühe väikese ülesande lahendamise seab bolševikud kohe uue veel raskema ette. Loojutatud maa-ala on sõjakeerus tugevasti kannatanud. Nende transportolude korraldamine üksi juba nõuab suuri pingutusi ja transport on alati olnud Nõukogude nõrgemad külgi.

Ei ole mingi saladus, miks Nõukogud teevad sääraseid katseid. Ukraina ja paljud teised läänepoolsed piirkonnad olid Nõukogude viljaaiad. See ait on juba mitu aastat sakslaste käes ja bolševike toitlusele on ära kasvanud. Küll oli Nõukogudel enne sõda kogutud mõningaid tagavarasid, kuid vahepeal on need täielikult ära tarvitatud. Üksikud Nõukogude maalt üle piiri pääsenud isikud ja vangid jutustavad, et paljudes kohtades valitseb lausa nälg. Valitsus peab sõjaväe toitmist esmajärgluseks ülesandeks, tsiviilelanikkond saab siis alles, kui sõjaväest midagi üle jääb.

On tõsi, et bolševikel on Siberis võrdlemisi suuri viljarikkaid alasid, kuid nende kasutamist takistab tööjõu vähesus ja ei ole kerge ülesanne tuhandete kilomeetrite kauguselt vedada vilja üle Uraalide samal ajal kui sõjaväe transpordid nõuavad paratamatult oma osa. Nii on Nõukogud paratamatult seadnud ülesande ette võita tagasi Ukrainat, kuid seni see ülesanne on osutunud lahendamatuks ja neile ülejõu käivaks.

Erakorraline seisund Taanis

Kopenhaagen. DNB. Euroopa rannikute kindlustamise rames on saksa vägede ülemjuhataja Taanis kuulutanud välja erakorralise seisundi. Need abinõud on osutunud vajalikuks, kuna vastustundetu vaenlase kiirustööd ja agendid suurenenud tegevus on viimase ajal viinud sabotaažitööde ja muude häirete. Nõutavate abinõude viivitamatult tarvituselevõtmisel on hoolitsetud selle eest, et nende teostamine on saanud toimuda segamatult ja et kuskil ei olnud mainimisväärsid vahetuid.

Lõuna- ja kesklõigus vihane lahing

Saksa võitluskonnad ründasid Augusta sadamat

Juhi peakorterist, 31. augustil. Sõjajärgude ülemjuhatus teatab: Vaenlane jätkas oma rünnakuid lõuna- ja kesklõigul vastu ka alla vihmamägede ägedusega. Vihased võitlused on veel käimas. Hõivati 91 Nõukogude tanki, merepõlvkonnas lääne pool Taganrogi üpriski Saksa laevad merejõud kinnest vaenlase mootorkahurpaadid kaks, tulistasid alla 2 pommitamiskatki ning võeti vange.

Võitlustes viimaste nädalate jooksul Miin rindel on 17. grenaderide rügemendi 3. pataljoni ülemleitnant Kochi juhtimisel eriti välja paistnud.

Külad Saksa võitluskonnad teostasid ühe uue põhiväe rünnaku Augusta sadama vastu ja vigastasid ühtlasi ühtlasi madallennul raskesõjaliselt vaenlase transportlaeva samuti kui ühte maabumiskatki. Ohuvõitlustes tulistati seeljuures alla üks „Spittfire“. Saksa jahilennukid tulistasid Neapoli ruumis 60-nest ründavaat vaenlase lennukit alla 28.

Atlantid kohal töid Saksa kangvõitluskonnad alla ühe Briti suurlennupaadi.

Tugevad vaenlase õhujõud ründasid möödunud ööl Lääne-Saksamaa piirkonda. Purnatused ning kaotused elanikkonnas hulgane on tunduvalt. Ohkavitaajad ja lennukõhutorje tulistasid teadete järele alla 25 ründavat Briti pommitlenkikut.

Saksa allveepaadid uputasid Vahemerele ning Atlantid viis laeva kokku 34.000 bti ühe hävitaja ning 4 transportpurjekat. Edasid nad torpedeerisid ühte 10.000 bti suurset tankilaeva ning tulistasid Atlantid kohal alla 4 vaenlase lennukit.

Mustal merel hävitasid allveepaadid kaks Nõukogude vahelaeva ja ühe vedurilaeva koos kolme praamiga.

Valvur Atlantid rannikul.

Rootsi kalalaevade neutraliteedi-vastane käitumine

Kaks kalalaeva uppusid kahuritules

Berliin. DNB. Saksa merejõud tegid 25. augustil kalastamiseks keelatud Skagerraki piirkonnas kindlaks hulk kalalaeva. Laevade tähelepanu juhiti hoiatuskaladele, et nad asuvad hoiatuspõlvkonnas, mille järele nad eemaldusid.

Õhtul tabati laevad jälle samal kohal keset saksa hoiatuspõlvkonda. Saksa merejõud tegid peale selle kindlaks, et eelmisel ööl väljapandud seitsmest poitulest veel ainult üks põles. Ülejäänud olid puudusid, osalt olid muudetud tarvituskõlbmatuks lülitite väljakrõvimisega ja topp-märkide eemaldamisega. Saksa sõjalaevade kohaleaabumisel tõmbusid kalalaevad kiiresti tagasi ja püüdsid põgeneeda. Seepärast tehti tulistati kahurit ja kaks paati uputati.

Sadamõõda asusid kalapaadid ühel ja samal päeval kaks korda hoiatuspõlvkonnas ja tegutsesid

seal. Seega nad on süüdi kavatsedes ja tahtlikus keelust ülestumises — mitte sõita saksa hoiatuspõlvkonda. Järelepärimisel rootsi mereväeasest kinnitati, et seejuures oli tegemist rootsi laevadega.

Rootsi paatide käitumine ei ole mitte ainult neutraliteedivastane, vaid on otseseks Saksamaa vaenlaste toetamiseks. Saksa saadik Stockholmis on demaršis välisministri juures esitanud Saksa valitsuse nimel kõige tõsisemat protesti rootsi kalapaatide sellise käitumise vastu ja väljendanud Saksa valitsuse lootust, et Rootsi valitsus süüdlasi vastavalt vastutusele võtab. Saksa valitsus on edasi teatavaks teinud, et pärast seda juhtumit on Saksa merejõududele tehtud korraldus loobuda ettevaatusest hoiatuspõlvkonnas liikumisel ja tulevikus selliste laevade vastu vastavalt välja astuda.

Karistusvangide rünnakud

Bolševike läbimurrukatsed nurjusid raskete kaotustega

Berliin. Bolševistlik auveofensiv läks uuesti üle ruumile Orjolist lõuna ja edela pool. Juba pikemat aega oli seal märgata vaenlase vägedelikuist ning oli õhuvõitlustes pool mitu korda ägedasti pommitatud. Ka kolme päeva eest Shidraat lõuna pool teostatud hajutusrünnakud vihisid eelseisvale suurele rünnakule. Seejuures vaenlase poolt tarvitatud taktika rõhub bolševikele juuli algusest saadik päev-päevalt tekitatud raskete kaotuste hävitavale tulemusel.

Tõelasi, et meie maa- ja õhujõudude üksused 6. juulist saadik on muutunud võitlusvõimetuks üle 15.000 nõukogude tanki, ja ikka jälle veriselt nurjunud läbimurrukatsed mõju bolševike võitlusaladele, andis ka seekord nende juhtidele põhjust, samuti nagu varem Vjasma juures ja Shidraat lõuna pool, asetada raskekaalu tugevale kahur- ja õhuvõitlusele, mis pidi kergendama jalaväe- ja tankiüksuste sissemurdu meie positsioonidesse.

Oma laskurdiviside edasiseks säilitamiseks moodustas vaenlane esimesed lained karistusvõime rügementidest, kes aetuna tõkkepataljonist hoolimatult saksa tulle, hävitasid viimased, samuti kui mõne päeva eest Vjasmaast lõuna pool. Ründavad tankibrigaadid olid arvuliselt ja relvadeelt oluliselt nõrgemad kui endistel võitlustel Orjoli sektoris. Nad ei läinud nagu jalavägi suletud massidena, vaid rünnakrühmadena, keda rünnaku kestel pidevalt seljast tageti. Vaatamata väga tugevale ettevalmistavale tulele ja hoolimata üha korduvast rünnakust ei suutnud bolševikud siiski saavutada oma lahingeesmärgi. Väikesel, juba jälle puhasstatud või rüüstatud sissemurde, ei saa kuidagi võrrelda vaenlase ebatavaliselt kõrgete veriste ja materiaalse kaotustega. Harkovi võitluspõlvkonnas jätkus lahing vähenematu ägedusega. Raskuspunktid asusid seekord lõuna ja lõuna pool. Rünnakutele lõunas eelnesid ägedad võitlused kohaste lähtepositsioonide koomiseks. Juba

mitme päeva eest olid nõukogude laskurid asunud suurde metsapiirkonda, 50 km Harkovist kagu pool ning neil võimalus end tihedalt kaitseda tihedalt metsa taga. Sudeedi-saksa ja ida-pooli grenaderid astusid bolševike mitme rügemendi tugevustele jõudude vastu koos kahurväe- ja rünnakukahuritega ja paiskasid vaenlase tagasi Donetsi voolava jõekesse madalikule.

Võrreldes tõrjemaavutustega Orjolist edela pool ja Harkovi ruumis, jäid võitlused lõunarinde teistel sektoritel pluu tahaplaanile, kuigi meie väed Keek-Donetsi ja Miinil suutsid endid tõhusalt läbi lüüa vaenlase vastu. Isujumi juures olid bolševike rünnakud, raskete kaotustega tagajärjel eelmisel päeval, tunduvalt nõrgemad, nad tõid veriselt tagasi.

Kulbõšovast lõuna pool püüdis vaenlane laiendada oma väikest sissemurrukohta lõuna poole. Liikuvad saksa väed tõrjusid aga bolševikud tiivalte ja paiskasid nad vaenlasele tekitatud raskete kaotustega tagasi. Seejuures saime meie 340 vangi ja palju relvi. Õhuvägi lõi tugevat üllatustega sekka Isujumi juures ja Miinil maavõitlustesse ja hävitas või vigastas pommeide ja pardarelvadega palju tanki ja veoautosid.

Moskva tugevdab oma mõju Keek-Idas

Shanghai. DNB. Litvinski külaalgu puhul Kairose ja Maitsi külaalgu puhul Teherani, seletab Jaapani sõjaväeleht „Shin-šunpa“ oma juhtkirjas, et Nõukogude Liidu diplomaatliku tegevuse raskuspunkt on Washingtoni ja Londoni viidud Kairose ja Teherani. See tähendab, et Stalin tõenäoliselt kavatses avaldada tugevat mõju kogu Keek-Idale.

40-päevane lein Bulgaarias

Prints Simeon astub troonile

Sofia. DNB. Ministrite nõukogu poolt korraldatud 40-päevane rahvalein määrab leinapäevade tähepanemise ja kõigi lõbustuskohtade sulgemise. Esimese seitse päeva kestel pärast tsari Boris III surma ei toimu kino- ja teatrifestivale, kontserte ega muid ettekandeid. Kuni edasise korralduseni ei toimu ka puulil. Bulgaaria sportlaadkonna juhatus tegi korralduse, et jäädav ära ka kõik sportlikud üritused ja võistlused.

Sofia. DNB. Ööl vastu pühapäeva asetati kuningas maine põrm hoovikabellile. Pühapäeva varahommikul loeti seal maise tsari perekonna, kogu hoovkonna ja teenijaskonna juuresolekul. Pales on välja kuulutatud 12-kuine hoovilein, sellest kuus kuud täielisena.

Bukarest. DNB. Rumeenia kuningakoda on Bulgaaria kuninga Boris'i surma puhul kuulutanud kuuks päevaks hoovileina.

Nagu ajalehed märgivad, kirjutasid pühapäeval Bulgaaria saatkonnas paljud poliitilised isikud oma nimed raamatusse, mis oli välja pandud surnud kuninga auks. Sofia. Bulgaaria ringhäälingus etteoletud proklamatsioonist anti laupäeva õhtul teada, et põhiseaduse kohaselt astub Bulgaaria troonile Simeon II nime all troonijärglane prints Simeon. Kuni regentide küsimuse korraldamiseni võtab Bulgaaria valitsusimele ühe ministrite nõukogu.

Timovo prints Simeon sündis 16. juunil 1937. a. Sofia. Põhiseaduse kohaselt saab ta 18 aastaga täisealiseks. Seni teostavad kuninglikku õigust kolm regenti, kes määratakse suure rahvusnõukogu poolt. Rahvusnõukogu valitakse eriti selleks ja astub kokku Timovos.

Sofia. Bulgaaria ajakirjandus avaldab Bulgaaria põhiseaduse artikkel, mis korraldab tsari varajase surma korras troonijärglase ja regentuse.

Artikkel 26: Kui kuningas astub troonile enne täisealiseks saamist, siis määratakse kuni tema täisealiseks saamiseni regendid ja eestkostjad.

Artikkel 27: Regentlus koosneb kolmest regendist, kes valitakse Suure Sobranje poolt.

Artikkel 28: Tsar võib veel oma eluajal nimetada kolm regenti, kui troonijärglane on aeglane, selleks on aga vaja Suure Sobranje nõusolekut ja heakskiitmist.

Artikkel 32: Alaealise tsari kasvatamine ja eesistuja minister ja ülemkohtu liikmed või isikud, kes neil kohtadel on olnud juba varem, ilma et neile oleks midagi süüks pandud.

Artikkel 32: Alaealise tsari kasvatamine ja varanduste valitsemine antakse üle laupäeval kuningannale ja eestkostjatele. Viimased nimetatakse ministrite nõukogu poolt kokkuleppel kuningannaga.

Artikkel 33: Regentluse liikmed ei või olla samal ajal ka alaealise tsari eestkostjateks.

JUHI KAASTUNNE

Bulgaaria kuninga Boris'i surma puhul

Berliin. DNB. Tema Majesteedi kuningas Boris'i surma puhul on juht lasknud riigiminister ja presidialekantsleri juhataja dr. Meisneri kaudu avaldada oma kaastunnet kuningliku-bulgaaria saadikule Sagoroffile.

Saksa välisministri von Ribbentropi ülesandel läks riigisekretär von Steengracht Bulgaaria saatkonda ja andis saadikule ühe riigivaltuse kaastunde.

Presidialekantsler, riigikantsler, välisministeerium ja riigipäev on heitsanud lipud poole masti.

Berliin. DNB. Juht saatis Bulgaaria peaministrile Filloffile järgmise telegrammi: „Tema Majesteet kuningas Boris'i surma puhul tahan ma Teie Ekstseelsiisile anda üle oma ja saksa rahva südamikena osavõtu. Ma tean, et Teie oma valitsejaga tema ajaloolises missioonis Bulgaaria tuleviku eest olite ustava nõuandjana tihedalt seotud ja tunnen koos Teiega kõige sügavamini rasket kaotust, mis on tabanud Bulgaariat. Ma palun väljendada minu osavõttu ka kuningliku Bulgaaria ministrite nõukogule.“ Adolf Hitler.

Kaastundeavaldused kuningas Boris'i surma puhul

Sofia. DNB. Rumeenia riigijuht Antonescu ning marsal Badogio on kuningas Boris'i surma puhul saanud Bulgaaria peaministrile Filloffile telegrammid, milles nad avaldavad oma valitsuste ja rahvaste kaastunnet.

Pressburg. DNB. Riigipresident dr. Tiso on saanud Bulgaaria surnud tsari abikaasale ja Bulgaaria peaministrile kaastundetelegrammid, milles ta avaldab oma ning slovakkia rahva kaastunnet raske kaotuse puhul.

Budapest. DNB. Ungari riigihoidja on avaldanud oma kaastunnet kuningas Boris III lesele. Peale selle saatis Bulgaaria valitsusjuhile Filloffile kaastundetelegramme peaminister von Kallay ja välisminister Ghezy.

Agram. DNB. Esmaspäeva hommikul toimus poglavniku eesistumisel Kroatia riigivaltuse laulatamine, kus poglavnik meenutas sõjajärgse sõnaga surma läbi lahunud Bulgaaria tsari Boris III.

Tokio. DNB. Tenno saatis kuningas Boris III surma puhul Bulgaaria uuele valitsejale kuningas Simeon II-le kaastundetelegrammi. Samal ajal saatis kuningas Keiserliku varahoidja prints Saneatsu Tokudomi Bulgaaria saatkonda, et avaldada oma sügavat kaastunnet tsari surma puhul.

Filoff võitis vastu delegatsioonide juhid

Sofia, 31. augustil. DNB. Peaminister Filloff võitis esmaspäeval välisministeeriumis vastu diplomaatilise missiooni juhid, kes talle avaldasid oma riikide kaastunnet tsari surma pärast.

Saksa kõrge aumärk Bulgaaria kohtuminiistrile

Berliin. DNB. Juht on annetanud Bulgaaria kohtuminiistrile dr. Konstantin Partoffile Saksa Kotka Ordini Suurristi, hinnates tema teenetega saksa-bulgaaria õigussuhete arendamisel. Kõrge aumärk anti dr. Partoffile tema riikliku küllaskõrguse puhul Berliinis juhi ülesandel ühe riigiminister dr. Thieracki poolt.

„Määratu vastupanu“

terrorirünnakul Nürnbergile

Buenos Aires. DNB. Hommikuleht „National“ toob ära „New York Times“ Londonist saadud teade, milles kõrged pommitlennukite kaotuste seletuseks mõeldakse, et briti ja USA lennukid on võinud terrorirünnakul Nürnbergile sattunud „määratu vastupanu“. „Tugevad parved“ jahilennukid olid ühes tõesand, niipea kui anglo-ameerika pommitlennukid olid lähenemas Euroopa rannikule. Olevat tekkinud „vihasemad ja ulatlikumad õhulahing sõja ajal.“ Briti õhuministeerium on mõõnand, et Saksa jahilennukite arv on olnud „kuumemat suurt“.

Lätlastel uusi ujumisrekorde

Riia. ON. Lätt ujujad näitasid neil päevil järele oma silmapaistvaid võimeid, kusjuures nad püstitasid kolm uut lät rekordid. Osolzeina (US) 400 m rinnuli ajaga 6.25.7 ja 800 m rinnuli ajaga 8.05.8. Ujumises naistele saavutas 200 m kraulujumises Tatjana Plummer (US) aja 3.10.4, kusjuures ta parandas oma senist rekordit 8.9 sekundit võrra.

Saracoglu külastas näitust Ismisris

Istanbul. DNB. Türgi peaminister Saracoglu külastas saksa paviljoni rahvusvahelisel näitusel Ismisris.

Viljandi maanõukogu teine kokkutulek

Võeti vastu maavalitsuse aruanne ning kiideti heaks maakonna

Eile leidis Viljandis maavalitsuse ruumides aset Viljandimaal maanõukogu teine kokkutulek, et läbi vaadata maavalitsuse 1942. a. aruannet ning kindlaks määrata maavalitsuse sanitaarauto kasutamise korda ning tariife. Koosolekust võttis maavanem J. Sassiani esistumisel osa 8 maanõunikku, samuti abimaavanem A. Siitam.

Enne esimese päevakorrapunkti juurde asumist maavanem tervitas kokkutulnuid ning tegi teatavaks, et Viljandi maanõunikkude hulgast on surma läbi lahkunud Hans Vain. Viimase mälestuseks tõusid maanõunikud vaikelt püsti.

Maavalitsuse aruanne

Maavalitsuse aruanne juurde asudes maavanem Sassian andis selle kohta iseloomustava ülevaate, misjärel abimaavanem Siitam esitas aruanne üksikasjalisel kujul. Maavanem haaras mõeldud aruandeaastast veidi kaugemale ja tuletas meelde, et pärast 21. juulil 1940 bolševike võrre võeti võetud vaheriglaegeste maavalitsuste tegevuse ning harkasid maavalitsusi oma müstri järele ümber moodustama. Seega maavalitsuse töö oli kuni 1941. a. suveni, mil meie maa lõunaosa uuesti bolševike likkest vabanes, katkestatud. Viljandi vabanemise järele astus Viljandi maavalitsus kohe iseseisvuseaja seaduste kohaselt uuesti kokku ning asus oma vanade ülesannete täitmisele. Sellest ajast peale on maavalitsuse töö arenenud pidevalt, kusjuures on aset leidnud ainult mõningaid muudatusi. Endise kolleegialase otsustamiselviisi asemel on astunud maavanema üksikotsustamine, samuti on mõnelt muutuud maavalitsuse üksikute osakondade töö. Uudiseks on veel see, et maavalitsusele on alutatud järjekorras mõttes maakonna linn Viljandi, milline asjaolu on aga ainult viimastend Viljandimaal ning Viljandi linnas hõlmasid suhteid. Lõpuks maavanem mainis ka aset leidnud muudatusi maavanema kohal.

Pikemat peatuses hariduse alal teostatud uuenduste juures, maavanem kirjutas alla, et meie koolisüsteem on veeldusele üle elanud muudatusi. Koolivõrku on asetatud osajalgade koolid kutsuõpingute, peajalgade koolid põllumajanduse alal. Nagu teada asuvad Viljandimaal üheühtlised põllumajanduslikud koolid Oulveres, Põltsamaal ja Põltsamaal, kus neli osaka saanud elav tähelepanu tõendab nende koolide elulist vajadust ning tähtsust. Seda arvestades on otsustatud Viljandimaal elu kutsuda veel uusi

põllumajanduslikke kooli ja nimelt Kildule, Ojale algkooli juurde, Tänaasima Kalmetule ja Põltsamaal. Samuti kooli põllumajanduslikke koolid, töötavad osajalgade koolidena ka tööstuslikke koolid, millest head tähelepanu on võtnud Viljandi tööstuslike kool. Oles juba puudutanud haridusala muudatusi, maavanem tähendas, et on otsustatud likvideerida Viljandi linna koolivõrku, selle alutamise puhul maakoolivõrku. Viljandimaal koolid on tulnud sõjajalgsel ajal töötada võrdlemisi kitsastes oludes ja ei ole ette näha, et selles suhtes olukord lähemal ajal paraneb. Kuid õppetöö intensiivsus selle all ei ole kannatanud ja õppetöö on edenenud üldiselt väga hästi. Kui maavalitsuse aruanne hariduse alal samuti kui hoolikandele alal näitab võrdlemisi tunduvat ülejääki, siis ei tule seda nähet vaadelda rahusja seisukohast ega seda lubamatuse hinnata. Sõjajärgne olukord ei võimalda teostada haridusala parandamist ehitist, ei luba juure muretseda uusi hädavajalikke õppevahendeid jne. Seepärast ei ole ka Viljandi maavalitsuse saanud kasutada kõiki hariduse alal ette nähtud summasid, millest tekkinud ülejääk on viidud tuluna uude eelarvesse.

Maavanema abi Siitam, esitades aruande aruandele osa, märkis, et aruanne näitab tulude osas 201,843 ning kulude osas 113,777,71 rmk., seega ülejääk 88,066,29 rmk.

Tulude osas on maavalitsuse sissetulekud kõige suuremad kinnisvaramaksudest, nimelt 136,814,50 rmk., millele järgnevad sissetulekud asutuste tuludest 46,458,27 rmk., üla- tuses ning tulud varandusest — 15,186,42.

Kulude osas on haldamine nõudnud 54,768,22 rmk., heakord — siin on nähtud ainult toetus tuletõrjele — 3580 rmk., haridus 23,982,94 rmk., hoolikandele, peamiselt laste alal, 30,954,11 rmk. jne. Tervishoiu alal

Sanitaarauto kasutamise kord ja tariifid

Teise päevakorra punkti all maavanem tegi teatavaks, et tegelikult olud on tõrjandud suurt vajadust sanitaarauto järele Viljandi maakonnas. Kuna maavalitsusel on üks vanem auto, mida sellekohaselt saaks rakendada, on välja töötatud sanitaarauto kasutamise kord ning tariifid. Need kantis maanõukogule ette abimaavanem Siitam. Vastavalt sellele seisab sanitaarauto kogu maakonna kasutamiseks, kusjuures tema ostsaks kasutajaks on maa-arst. Sanitaarautot võib kasutada kardetavate nakkushaiguste puhul haigete kiireks eraldamiseks, desinfitseerimiseks läbiviimiseks, süstimise korraldamiseks, samuti raskest vigastatud või raskekujuliseid haigete toimetamiseks haiglasse, kui selleks puuduvad teised võimalused või kui teist transpordivõimalust ei luba haiguse või vigastuse iseloom. Auto kasutamise tariifidena on maavalitsuse poolt ette nähtud sõitude puhul maakonnast ja teistest linnadest, välja arvatud Viljandi linn, — päeval iga jooksev kilomeeter 40 penni, öösel 50 penni, ent kogusummas mitte alla 7,50 rmk. Viljandi linnas on üksik sõitude puhul tariif päeval 3 rmk. öösel 5 rmk. Öö-ajaks on määratud ajavahemikul kella 22 kuni 6 hommikul. Väljaspool Viljandimaal sõitmise korral on tasu kokkuleppel. Eriolust puhkudel kus see mõeldakse, võib maavalitsus kõik sõidukulud oma kanda. Samuti on maavalitsuse üldpõhimõtte sanitaarauto juht.

Selle kava maanõuk. kiitis heaks ja soovitas ka selle peatset ellurakendamist. Pike- maid sõnavõtte selle päevakorrapunkti ümber ei olnud.

Läbirääkimiste all puudutati lühidalt kohaliku raienormiga seoses olevaid küsimusi, samuti mõningaid küsimusi kooli alal.

Uusi aparate Viljandi tuletõrjele

Ohu-vahujao toru, mis annab minutis tuhandeid liitrit vahu ja moodaimad hapnikuaparaadid lentsalga käsutuses

Tallinnas toimus neil päevil eriline tuletõrjealane kursus, millest osa võtsid ka suuremat linnade tuletõrje juhid. Viljandi poolt viibisid neil 6-päevase kursusel linn tuletõrje juht E. Leisner ja adjutant Siitam. Tähtsündimustel võeti üksikasjalikult läbi moodaima kustutamistehnika liididelt ja eraldi sel juhul, kui tuli on puhkenud õli- tööstustes või -ladudes.

Tavalisel kodanikul on arvamane, et kui pukeb tuli, siis tuleb seda otsekohe hakata kustutama vee- ga. See printsiip on aga igapäevne ja moodaima kustutamistehnikat käsitlevate teiste teiste. Kõige eelistatum printsiip on tule kinnikamine, leekide isoleerimine õhust. Siin on osutunud väga tõhusaks vahendiks kustutamine vahuga. Vahut sünnib tavali- sest veest, kuid erilises ohu-vahujao toru seaga- takse erilist ainet, n. n. emulkaani. Tulemus on see, et sellise vahuga abil on tulekustutamine märksa tä- husam, kui palja vee- ga, peale selle on vee- ga võimata kustutada põlevat õli, bensiini ja teist sel- liseid kergesti süttivaid vedelikke. Vahut kustutab aga ka need. Lõpuks tõuseb kustutusaine hulk vahu- tõttu kümnekordselt, s. o. kui näiteks üks hüdro- pult sisaldab 15 liitrit vett, siis ohu-vahujao toru ülsandiga saadakse 400 grammi emulkaani juurde- lisamisel 150 liitrit kustutatavat vahu. Nüüd võib juba ka vähik kujukella, millest silmapaistvad pa- remused on vahuga kustutamisel.

Viljandi tuletõrje oli ohu-vahujao toru juba mõnda aega olemas, kuid selle võime oli senini veel täpselt proovimata. Nüüd, Tallinnas toimunud kur- suse ajal avanes võimalus ka tähendatud toru võ- me täpne kindlaksmääramine. Selgub, et see on üks suuremaid Eestiis ning võimaldab võimsat võitlust kahjutulede vastu. Peale tähendatud suure ohu-vahujao toru on Viljandi tuletõrjele ka olemas vastav väiksem ristiapud hüdropultid tarvis. Ohu-vahujao toruga kustutamine ongi juba leidnud Viljandis tegelikku rakendamist. Nimelt

likvideeriti kiiresti kahe auto põlemine.

E. Leisner ütles Tallinnas Viljandi tuletõrjele kaasa veel kaks olulist üldist tuletõrje aparati, nimelt moodaimad hapnikuaparaadid. Üks neist hapnikuaparaadidest on mõeldud töötamiseks gaas- ingus või suitsus, teine neist on aga mürgituse saanu sildametegevuse erutamiseks. Esimene hapnikuaparaat on paigutatud seljapanna toolise kapslisse, kus hapnik asub erilises tugevas anum- 60 atmosfäärilise rõhu all. Hapniku anumast kõrge- mal asub erilise kemikaaliga täidetud kurn ning viimase ja anuma vahel on tihedast riidest kotikene, mis piitlikult tõrjub selle aparadi kopsuks. Aparadi töösse lihtsalt tungib anumast eriline ventiliid kaudu täpselt nii palju hapnikku inimese kopsu, kui palju see hingamiseks vajab. Väljahingatav õhk läheb üldi aparadi asuvasse kotikesse, kus ta ühest aegumeh hapnikuga ja tuleb inimese kopsu tagasi. Seega toimub hingamiseks vajalik õhu pidev ringkäik, kus kopsudest tuleb hapnikuvaene õhk, saab uut hapnikku aparadiist. Tolle aparadiiga saab töötada vahetpidamata 1—2 tundi, olenevalt selle, kui suure mahutavusega on kemikaalide kurn. Hapniku anuma sisaldavus on märksa suurem. Kurna saab asendada kohe uuega ja neid ongi Viljandis toodud aparadiid kohe mitu tükk reservis. Hapnikuaparaati saab täita.

Tähendatud hapnikuaparaadi tähtsus on väga suur ja tema rakendamise võimalused õige avarad. Temaga võib töötada pidevalt vingus ja suitsus, samuti mürgises gaasis, lina, et oleks tarvis mingit ühendust välisõhuga. Julgeoleku kindlustamiseks on aparadi juures olemas ka eriline signaalkaht, mis hakkab siis automaatselt heliseema, kui hapniku tagavara aparadiid hakkab läheneema lõpule. Signaalkaht heliseb nimelt 5 minutit enne hapnikutaga- vara lõppemist ja selle aja jooksul peab siis apa- raadi kasutaja mürgist või vingust välja tulema. Selle aparadii ülesanne ei piirdu sugugi ainult

tulekahjudega. Alles mõni aeg tagasi oli lehtedes sõnum, kuidas Viljandimaal kaks inimest olid saan- ud surma kaevu puhastamisel kaevus asetsevate sürgigaaside tõttu. Nüüd, kus Viljandil on olemas selline hapnikuaparaat, võib ilma mingi hädahoiu- tõttu kaevust välja tulla ning nende südant elus- tada teise aparadiiga. Sellepärast olgu käesolevate riididega tähelepanu juhitud ka sellele, et analoogi- listel õnnetusjuhtudel kutsutaks välja tuletõrje len- dsalgast mõni isik, kes hapnikuaparaadiga mitugi- tuid saab päästa.

Mis puutub elustamisaparadi, siis on see kahe maskiga, nii, et ühest ja samast hapnikuaparaadist saab korraga abi anda kahele isikule.

Olgu tähendatud, et punaste ajali toodi selliseid hapnikuaparaate meile ka „suurelt kodumaalt“ aisse. Need aparadiid aga osutuvad kvaliteetide õige kahtlasteks ning võisid koguni aparadiid tarvi- tajale saada saatustlikuks. Nimelt ilmes, et vene- lased hapnikuaparaadid läksid õige kergesti rikki ning nendest halbadest ventiliididest tungis siis teine- kord hapnik korraga 60 atmosfäärise survega in- mese kopsu. Selline surve purustab kopsu ning põhjustab kindla surma. Nüüdsest aparadiid on aga sedavõrd täiuslikud ja viimistletud, et mingit õne- tust nendega ei saa üldse ette tulla. Neid moodaid hapnikuaparaate on Eesti tuletõrje korpusele saa- bunud piratud arvul.

Viljandi Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu 75-dal juubelpäeval peatset lauakõnes teatas Eesti tuletõrjekorpuse pealik Parmas muu seas, et Saksa- maal on meile tuletõrjele saabus moodaimad tuletõrjevahendid ja võimalik, et avaneb võimalus ühe selle moodaima pritsi määramine ka Viljandi tuletõrjele. Nagu nüüd kuulda, selline võimalus võibki varsti juhtuda, kuna praegu üks meie tuletõrje tegelasi viibib juba uuemate tuletõrjevahen- dite hankimise ülesandel Saksamaal.

huigas on mõni eriti arenenud õiglustundega isik, siis võib tekkida väikene protest, kuid süüdistam- ine on üldiselt raske, sest meie ei tea, kas juurde- tulija üldse seisab järjekorras, või tuli ta lihtsalt oma tuttava aega viitma.

Teine meetod vahelpügemiseks on veelgi kiir- rem. See teguviis seisab selles, et inimene astub kindla pilguja ja kiirel sammul kõigist mööda ja läheb linna igasuguse peatumiseta otsekohe jutule- võtta juurde. Teistelt otsejalt jääb mulje, nagu oleks siin lahti midagi erakorralist, mis ei võimalda hetkekski viivitamist.

Üks herra tähendas selle meetodi kohta, tagasi- hooldikult, et häbemäetuse-kaardiga saab ka emade- kaardist ettepoole.

Vahapeal käis bürojuhataja jälgi ootajale meelde tuletamas, et tulgu ainult tõsised abivaja- jad, koidike soove pole võimalik rahuldada. Minu lähemas tagalas tekkis kohe naiste keskel juht, kellel neist on kõige enam eeldusi loa saami- seks.

„Mis sinu viga, sul poeg leegionär, sad koike mida soovid. Minu mees käis küll esimeses ma- ilmasõjas ja läks vabatahtlikult ka Vabadussõtta, kus ta keab, kas seda nüüd enam arvestatakse.“ kurtis üks ootaja.

„Kui ta vabatahtlik oli, küll sul siis ikka an- takse.“ arvas teine.

„Ei tea mida see Lahe Leena siit ootab, ise üks inimene, jõuab varsti juba ukse taha.“ käendus juht armsa ligimese tagarääkimiseks.

„Ta ju hiljuti abiellunud, temal on õigus saa- da.“ teadis keegi.

„Või abiellunud“ venis esimese suu imestusest pikaks.

„Noh, tead isegi, vabaabiellus. See oli ju alles hiljuti, kui ta endale uue manulise võttis.“ jätkas koidikenda.

„Kas arvate siis, et vabaabiellusest saavad sa- ma kergesti osutuleku kui seaduse järele abiellunud.“ segas end nüüd üks mees juht vaele.

„Üks abielu ta paha, peasi kui sul mees on!“ arvasi naiste seast.

„Mis saba see siin on, mis siit antakse?“ küsis läve astunud hele naisehää. Lühikese vaikuse järele vastati külmalt, et igauks ootab seda, mis ta endale soovib.

Kuid samas astus kümpude ja kompsudega maanaine meele ooteruumi ja küsis selges maa kee- les: „Keda siit andas!“

„Siit saba keegi, mida soovid.“ vastati nüüd juba lõbusamalt.

Lapsed kosusid hästi

Laste suvekodud Pärstis ja Heimtalis lõpetasid oma tegevuse. Viljandi lapsi viibib veel Haapsalu suvekodus

Nädalavahetusel lõpetasid oma tegevuse ERÜ Viljandi ringkonna laste- suvekodud Pärstis ja Heimtalis, mispuhul noored saadeti tagasi oma kodukohtadesse. Autodel toimetati noored Viljan- disse, kus Viljandi lapsed jätsid oma Tallinna kaas- lastega jumalaga ning soovisid head jällenagemist. Tallinna lapsed lahkusid Viljandist rongiga. Kõik lapsed olid väga heas tujus, olles silmnähtavalt hästi kosunud.

Suvekodude tegevuse lõpetamist tähistati mõle- mas kohas pidulikkude koosviibimistega, milledest võtsid osa ka ümbruskonna elanikud. Pärsti noored pakkusid oma külalistele lõbusaid ettekandeid, tee- nides oma südäka esinemisega rõhkesti kiitust. Kas- vatajate juhatusel noored olid suve jooksul õppinud palju huvitavat ning seda ei tahetud hoida vaka all. Noorte esinemise vaeva tasusid maitsevat küpi- sed, millel lasti kiiresti kaduda. Oma armsaks saanud suvekodusid lahkusid noored ERÜ Viljandi ringkonnast referendi pr. Tassa ning lastekodu juhataja pr. Kitsingu saatel.

Heimtali suvekodus korraldati noortele lahku- mise puhul pidulik kohvilaud, kus noored koolijuha- taja Oja juhatusel esinesid samuti mitmesuguste ettekannetega. Ka külastas Heimtali suvekodu rin- gkonnameti referent pr. Tassa, kelle õlgadel lasus raske ülesanne — hoolitseda igakülgset laste suve- kodude eduka tegevuse eest. Laste prunistunud ja rõõmsad näod andsid tunnistust selle töö heast kordaminekust.

Pöördumise pr. Tassa poole mõninga küsi- musega, et kuulda laste- suvekodude tegevuse üle mi- dagi üksikasjalisemat:

„Mäletavasti alustas Viljandimaal kevadel tee- gevust kolm laste- suvekodu, kas üks neist...?“

„On liidetud teistega. Nimelt osutus Kõpus ellu kutsutud suvekodu majandamine raskeks, kuna see asus liiga kaugel linnast. Seepärast otsustasime selle suvekodu liita Heimtali ja Pärsti suvekodu- dega.“

Linnas sügisesed tööd

Raekoja esist korraldatakse sedavõrd, kui seda lubavad piiratud tööjõud

Juba mõnda aega üritab linnavalitsus rao- koja ümbruse korraldamist, kusjuures teata- vasti tehakse eeltööd vastu raekoja asunud vanade puumajade asemel Kuhlbarsti nimeli- se parki-koosse loomiseks. Normaalsel aegadel olekski see park juba valmis, praegu takistab aga tööde hoogsat läbiviimist tööjõudude puudus, mis ennast tulena annab eriti sügisel, kus kõik vähegi vabad käed on rakendatud põllutöödele. Kuigi ei jõuta kõigi vanade kuuride lammutamiseni ja äravedamiseni, püüab linnavalitsus siiski teatud töid niika- vade siluda, et raekoja esine poleks enam na- gu mõni hülgeluur prügimägi. Endiste hoo- nete aluseid tahetakse tasandada ja ka tä- nava raekoja juures niituda veidi laiemaks. Sügisel ei ole tööjõudude puudusel ka tel- sal ette näha suuremaid töid. On küll mõned toimingud kavasse võetud, aga ka neist tu- leb vist ikkagi loobuda. Nii oli kavas Vilja- tänava korraldamine ja kaevamistööde läbi- viimine, et vältida tähendatud tänava elami- kele tüütavaid veeputusi. Siingi on töökä-

test sedavõrd puudus, et kaevamistööd tule- vad viist edasi lükata tulevaks aastaks. Lin- navalitsus pöördus küll tähendatud tänava elanike poole, et nad katsuksid ise kaevamis- töödega alustada, aga ka siinseid kodaniku- d on rakendatud teistele töödele ega ole neil võimalik tänavatööd sooritada.

Praegu tehakse mõningaid kanalisatsoo- nialalisi töid lennuväljapoolse Katreküla osas. Näib olevat tõenäolik, et siinne Katre- küla osa saab veevõrgi, mis kanalisatsiooni- võrgus on tunduv samm edasi.

Linna puistikes ja parkides käivad tava- lised sügisesed korraldustööd, pigatakse hek- ki jne. Kõigil linnatöölislail ja teenijail on praegu käed tööl täis ning hoog ähvardab üla tõusta. Praegu võetakse jõudu mööda osa põllutööde aktsioonist, samal ajal aga töötatakse täie imuga ka turba ülesandumise aktsioonil, milline tegevus võtab veel oma paar nädalat aega. Samas on aga juba ota- mas metsaaktsioon küttepuude lõikamise- naol.

Praost J. Lattik jutlustab surnuaedadel

Pühapäeval, 26. septembril külastab Vil- jandit jällegi praost Jaan Lattik, et siin jut- lustada surnuaja jumalateenistusel. Kell 10 hommikul on jumalateenistus ette nähtud vanal kalmistul, kell 15 Viiratsi surnuajal.

Karbikorjandus vakikestega andis Viljandimaal 4890 rmk.

Läinud laupäeval ja pühapäeval Tallinna va- bastamise puhul korraldatud karbikorjandus ERÜ heaks andis Viljandimaal ühtekokku 4890,50 rmk. Sellest summast korjati Viljandis 3099,48 rmk., Põltsamaal 707,77 rmk., S.-Jaanis 762,83 rmk. ja Mustal 320,50 rmk. Korjandust võib lugeda hästi kordaläinuks.

„Koidu“ koori harjutus

„Koidu“ segakoori lauluharjutus on neljapäeval 2.sept. kell 19.30 III algkoolis. Eeloleva esinemise töttu kõigil lastel iluolimes tarvilik.

Pimendamise aeg

Pimendamise aeg on: 29. 8. — 4. 9. 43 kell 19.50—04.50.

„Ku täas, et siit koorelahutaja eli saas, jääs ka uutele.“

„Seda sa nüüd küll ei saa, olugi, et sul oma koorepudel räitku sees. Siit antakse ainult linna- rahvale.“ kõlas vastus.

„Sõss om esiasi.“ lausus perenaine ja kobis uk- sest välja.

Olin seisnud bürooruumis juba ligemale neli tundi, kuid igavuse üle ei võinud ma nuriseda, sest seisin ju otse „rahva keskel“ ja kuulsin „rahva häält“. Kuid muret tekitas mulle ainult see tohutu ajakulu. Mõeldes endamisi, kui kõiki neid inimesi saaks neljaks- viieks tunniks mu tööperehehe põl- lude viia, oleks tõuveli koos, kartulid võetud, kesa kiitnud ja igal veel mõni liiter marjugi korjatud.

Sis meenus mulle korraga, et büroo on avatud 8—12 ja kellaostund niikuiski ähvardavalt kahe- teistkümnelt ligemale. Kuid õukord laheneb nii, et kell 12 keerati büroo välisukse ukku ja sees kestis ootamine edasi.

Enne kui jõudsin bürojuhataja ukseni, juhtus veel üks väikene stseen. Nimelt läks rea lõpust üks vanem naine sinna ukse taha ja kui teised ootami- sest väsinud kaaslased leidsid kohta aru pärisid, vas- tas küstivat vaikselt: „Mul on emakaart.“ Kuid kuri saatust tahtis, et üks reasseisjast tead tundis ja see prahvatas tigidasti: „Kes seda enne on kuulnud, ei vanatüdrukule antakse emakaart. Ja ega vanatü- druku-kaardiga ei tohi teistest ette tükki.“ Süüdis- tatav laskis vaikselt rea lõppu tagasi.

Nüüd saingi varsti ukseingil enda pihku ja juba seisin bürojuhataja ees.

„Vajate keedupotti?“ luges juhataja mu avaldu- selt.

„Jah, ma paluksin suuremat, nii 10—20 liitri- list,“ vastasin.

„Armas inimene, nii suurt potte meil pole. on vaid 2—3 liitri mahutavusega.“

Ja siis järgnes meie vahel järgmine kahekõne. „On teil perekonnas vabatahtlikke?“

„Kahjuks ei ole.“

„Kas olete saanud sõja läbi kannatada?“

„Jumalale tänu, sõjast jään puutumata!“

„Olete siis hiljuti abiellunud?“

„Juba kümme aastat olen naise mees.“

„On teil suuri pere?“

„Senini küll veel naisega kahekesti.“

„Sis on mul väga raske teie soovil rahuldada, sest kontingent on äärmiselt piiratud ja teil ei näi majapidamistarvete saamiseks olevat tungivat vaja- dust.“

„Mul väiksemad potte kodus on. ma lootsin.

Keedupott

Jutt on sellest ilusast pruunist ja laikivast keedupotist, mis viimastel päevadel ühelt jalutab viljandilaste käekõrval. Ühe sellise tahtsin minagi kosida endale ja teda hellalt käevangust kinni hoia- des koju viia, kuid... Kuid algame jutuga hoopis teisest kohast, sest kui inimene tahab oma südam- tühjaks rääkida, siis käib enne asja juurde jõudmist ikka pikk elluugu.

Läksin maale põllutööle ja minust sai kõikjal hinnatud lõikevõime. Sastusin tubli peremehe juurde, kes tegi tööd töö ajal ja tegi tööd ka vabal ajal. Vaba aega meil küll rohkem ei olnud kui suure vabaja ajal. Siis käisime marjul. Külm vihm segab viljalõikust ja rehepüks, ei sega ta marja- noppimist ometigi. Ja liiti veel kui tööd käib masi- natega. Muidugi marjanoppimise töö. Talu põldude taga algas suur mets, kus raisnikud olid punetasiid põldadest. Ja viimase ilмага valgus kogu talas pere metsa, kõigil suured korvid ja kottid kaasa, ning alg korvipõhjas marjanoppimise masin.

Võib-olla kõik ei tunne veel marjanoppimis- masinat, kuid selles talus jätis neid kõigile — ja ühe seaduse riistapuu sain minagi. Marjad aina jõukid korvi. Minu kui algaja tulemus oli esialgu viis liitrit tunnis, hiljem muidugi rohkem. Nüüd võite juba ise edasi arvutada, kui palju ma noppi- sin kahe päevaga, söögivahega ja päevaga. Arge unustage, et suvel on maal väga pikk tööpäev.

Kui peremees asjatultuseks linna sõitis, võttis ta ka mind ühes marjakoormaga kaasa ja lubas mulle paar vaba päeva marjade konserveerimiseks.

Mu naine oli imestusest keeletu, kui nägi mu to- hutut marjakoormat.

„Nüüd, mami, on meil kogu talveks mar- meelad!“ hõiskas minna ja võtsin oma kalli elukaas- lase ümber kinni.

„Kes seda kõike jõuab valmis keeta.“ hädaldas mu terve, kuid enda soovil arstide poolt suurevõime- taks tunnistatud naine.

„Ara murete, laenan kunagil suuri keedupoti ja varsti on tootbar marmeladil täis.“ ühkustasin mina.

Saadsin sammud härra Sõbrameheste poole, et temalt suurt keedupotti laenata, kui korraga kohta- sin tänaval proua Ostuhimulist, kellel tuliusid laiku- pruun keedupott käes.

„Armas inimene.“ hüüdsin juba kaugel, „kas ostsite uue keedupoti?“

„ehk saan mõne suurema.“

„Siis jääge juba oma väikeste potide juurde, sest suuri meil anda pole — ja pealegi saame meie ainult neid abistada, kes tõeliselt majapidamistar- beid vajavad.“ lõpetas juhataja sõbralikult oma jutu.

Ma olin imestunud, et sel mehel peale viietun- nist pingutatud tööd jätkas kannatust minuga ja teiste minusugustega sõbralikult vesteldi, kuigi oli korduvat teatatud, kelle soovid rahuldamist leia- vad.

Vabandasin, et viitsin juhataja kallist tööaega, või öieti juba vabajaega ja olin õnnelik kui viietun- nise ootamise järele pääsesin tagasi vabadusse.

Saadsin lõpuks kiiresti sammud härra Sõbra- meheste poole, laenasin temalt suure keedupoti ja eneses töötasin, et edaspidi ma enam ei topi oma nina sinna, kus pole minu nina koht, ega lähe seal otse tühja nõudma, kus mul puudub selleks tungiv tarvidus.

—XYZ—

Täitkem viljanormid varakult!

Eesti rahva tee on suundunud läbi raskuste, tema elu on olnud täis katsumusi ja kannatusi. Raskused ja kannatused pole seni meid suutnud murda, sest meil on olnud nende vastu omast käest koi kindlat ahinõud: hoolas töö, õige hoiak ja ühtedolmine.

Need kolm olulist tegurit viivad meid läbi ka kaasaaja katsumustest.

Hoolas töö kaotab ahervared, silub vermed ja täidab salved. Töödõm aitab parandada ka hingelisi kaotusi. Ent meie töö ja pingutus ei oleks kindlustatud melle, kui meie ei oskaks ega tahaks omada kaasaaja suhtes õiget hoiakut, mõista asjaoludeid.

Need nöödud pole kerged, sest seg on raske ja tema nõuded on karmid. Need raskused ja kannatused ei pea aga kohutama, vaid karastama, muutama rahva elu ühtsena.

Praegu valmib villi põldudel ja rukis ning nisu ootab juba peksimasinat, et oleks jälle leiba.

Leiba ootab sõjamees rindel, et ta suudaks seista kindlana, et ta suudaks Eesti põllumeheid eemal hoida oma maalapi ära võtmise ja kolhoosi orjake sattumise ohu. Aga leiba ootab ka tööline kütikes, vabrikus ja linna, kes valmistab rindale hõdavaajalikke tööriistuoteid, et sõjamehel oleks, millega vaenlasele vastu minna. Leiba ootavad meie lapsed maal ja linna, et nad kaevakid tugevaks ja suudakid meie rahva elu edasi viia, kui meie, vanemad seda enam ei suuda. Leiba on vaja kiiresti! Seepärast on algata-

tud viljanormide varase täitmise aktiioon, millega tahetakse saavutada kõrgstad vilja võimalikult kiiret peksmist, et tarbija lauale saaks võimalikult pea uudsõleiba.

Ent viljanormide varasest täitmisest ei ole huvitatud mitte ainult saaja, vaid selle andja — põllumees.

Varane viljapeks hoiab ära töövõlja ja vaeva asjatu kadumise vinnaleotuse, orasest hõlendamise hõldekide ja rõukude näot. Kindlustab korralliku seemne ja korralliku leiva eelolevaks talveks, ja jätkub seemet ning leiba, siis jätkub ka elu! Seepärast püütakse põllumehe hoolt ja vaeva ka tunnustada, niivõrd kui seda sõja nõuded ja rinde vajadused võimaldavad.

Selles mõttes on kehtestatud eripreemiad viljanormide varase täitmise eest, mida jagatakse seokord ka masinamõnikelle, kes teostavad viljapeksmist. Need eripreemiad on mõeldud loomade põllumajandussaaduste normitajate senisele korrapärasele pööramisele ja need tahavad almas pida erilist pühit ja hoolt viljanormide täitmisel ajal.

Kaasaeg nõuab igit oma alal erilist pühit ning hoolt. Seda nõuab meie rahva parem tuleviku ja meie elukäik. Viljanormide varase täitmine — see on kaasaaja õige hoiak, sõdumuste õieti mõistmine, meie rahva tuleviku aluste rajamine. Selles peame olema kõik ühemeelised ja selles mõttes ühte hoidma, et raskused ja katsumused meid ei murra.

Seepärast täitkem viljanormid kiiresti!

Sõda ei takista teadust

Saksamaal toimuvad teaduslikud uurimused pidevalt

Berlin. DNB. Käimasolevas sõjas on saksa teaduslik töö suurima tähtsusega. Kõigepealt on vaja toota sünteetiliselt teid neid elulisi tähtsaid aineid, mida rahuaegadel saadi välistest ja mis on otsustava tähtsusega nii rahva eluks kui ka sõjapidamiseks. Juba 1939. a. püstitatud nelja-aastaplaan tegi uurijatele teaduslike asendade Saksamaal mitteleolud toorained samaväärtuslike produktidega kodumaise materjalist. Buna valmistamine, tellivilla tootmine, uute kergete metallide saamine jne. on tuntud tunnistuseks edukast uurimistööst, mida seitsenda aastatuhande teiste uurijate, et need võiksid selle tootmisele kaasa töötada. Nii arenes saksa uurimine viimastel aastatel valjult organiseeritud plaanikohaseks uurimiseks, mille läbi teaduse panust sai otsustavalt juhtida sõjas, 1937. aastal asutatud „Saksa uurimiskogu“ ja „Kaiser Wilhelm'i ühingu teaduste edendamiseks“ moodustatud alused selle teaduse kavakohasele sõjapannusele. Selle maailmas kõrgimale teaduslikule plaanikohase töö juhtivaks peaks on prof. dr. Karl Krauch, kes esimese saksa teadlasena on austatud sõjateenete risti rüürlitistiga.

Juba esimeses maailmasõjas võitis prof. Krauch moodundvalt osa Leuna-tehaste ülesehitusest, mille läbi ta aitas oluliselt kaasa lüüdmistöödangutõttimiseks. Hiljem pühendus ta peamiselt sõda vedelaks muutmise lahustamisega ja saksa õilutarkia probleemide. Tema teaduslik töö sünteetiliselt juuainete tootmisel oli aluse saksa sõjaväe motoriseerimiseks. Nüüd on tema käes kogu saksa teaduse kavakohane rakendamine suure sõjaliselt tähtsate ülesannete lahendamiseks. Ta lähtub seepärast põhimõttest, et geeniust ei saa küll kasvatada, kuid et paljude andekate peade ühistööga on võimalik mõnel juhul geniaalsust asendada.

Raamatukoguhoidjate kursused

Rahvakasvatuse Peavalitsuse korraldusel toimus moodund nädalal Pärnu Kaubanduskooli ruumes raamatukoguhoidjate kursused 19-nne osavõtjaga. Kursusel olid osavõtjaid peale Pärnu veel Tartust, Viljandist ja Petserist.

Möödunud laupäeval toimusid raamatukoguhoidjate kursused lõpuksamid, kus 11-est eksamisoortijast soolies 1-se järgu raamatukoguhoidjate kursuse saamist 8 isikut ja 2-se järgu kursuse saamist 8. Kursuse juhatajaks oli Pärnu kooliinspektor Tamm, kuna lektoriteks olid Tartu ülikooli raamatukogu juhataja mag. Puksoo, mag. Aavik, haridusdirektoriümmi Rahvakasvatuse Peavalitsuse referent mag. Jürma ja Tallinna Keskraamatukogu juhataja Sibul.

Stokholmis mõisteti salaluure pärast süüdi bolševistlik abelupaar

Stokholm. DNB. Stokholmi linnakohus mõistis kolmapäeval kaheks ja kolmeks aastaks sunnitöödele kaks bolševistlikku spiooni — abelupaar Eriksonid. Nende korteris oli ühes seadud salaja saatejaam, millega nad ühelt välisriigile andsid andeid teadete. Millise välisriigi heaks abelupaar salaluure teostas, seda ei ütelda ametlik teadaandes, mis on antud kinniste uste taga peetud arutluse kohta. Ent on teada selle bolševistlik kallak. Mõlemad süüdimõistetud tegutsesid varem Stokholmi kommunistliku ajalehe „Nya Dag“ juures.

Hobusekasvatuse ida-aladel

Riia. ON. Varematal aastatel ei olnud ühtlast hobusekasvatust praeguses kolmes balti kindralpiirkonnas. Sellega on seletatav, et balti hobused näitavad praegu 32 erineva hobuse tüünnuseid. Eestis kasvatatakse nüüd külmavereliste ja ardeni-hobuste kõrval kaht soojavereliste hobuste tüugu. Eesti maahobuse on nende hulgas suurima tähtsusega. Tema peamiseks kasvatuspriirkoonnaks on saad ja riigi läänsoos. See on ideaalseks hobuseks väikemajapidamistele. Kuid ta on ka suuremates taludes kohane igaks tööks. Tema põhitüübid arendati viimase 50 aasta kestel Tori hobuse kasvatuse, mida kasvatatakse kogu Eestis. Selle soojaverelise hobuse kasvatamisel kasutatakse eesti maahobuse kõrval araabia, ardeni, norra, soome, idapreisi, anglo-normanni ja ida-früsi takke.

Ka Lätis on ülekaalus soojavereliste hobuste kasvatamine. Soojavereliste tüüpide seas on Lätis kõige enam läbi lõõnud hannoveri ja oldenburgi tüüd. Leedus on väga sageli kohata ristgustusi külmavereliste tüübis. Suurim külmavereliste piirkond asub Lääne-Leedus, kuna idas kasvatatakse soojaverelisi. Leedu maahobust, kes on kergem ja liusum kui teised maahobused ida-aladel, kasvatatakse Schaufenist põhja pool.

TARVASTU ELU

PEENRAUKAUPA POLLUPIDAJAILE.

Tarvastu Tarvitajate Ühissuse on saanud järjekordest saadeti peenraukaupade lina- ja lina-seemneühtajale. Nüüd aaneb neil võimalus vallavalitsusest väljaantud peenraukauba hüvituspunktidest osta omal valikul vastavalt punktide arvule — aiatõharkke, emailleeritud keedupotte, panne, lukke, peitleid jne.

„UGALA“ ETENDUSED JÄÄ ARA.

„Ugala“ teater pidi esinema möödunud pühapäeval Mustla kohalikus rahvamajas kahe etendusega, kusjuures ettekandele pidi tulema A. Mägu „Vaese mehe ututall“. Etenduse päeval aga selgus, et ei ole võimalik saada transpordiks autot, mistõttu paljud teatrihuvilised pidid kogu pöörduma. Lunastatud pääsmed tulevad alles hoida „Ugala“ külastab Mustlat ligemal ajal sama näendiga.

VAHE SEENI.

Vaatamata sellele, et tänavune suvi oli sademeterohke, kujuneb seeneaak siiski niigaks. Seega paljudel jääb korjata loodetud toidulis.

„LOIKAJAD“ AEDADES.

Oigugi, et vanasõna ütleb — kes külvab see lõikab, ei pea see siiski kahjuks igal pool paika. Nii on ka lugu Mustlas, kus leidub sarnaselt aedade revidentide, kes ei taha külvata, kuid lõigata oskavad teise külvist. Ööpimeduses rünnatakse selle sõna otseses mõttes aedu ja hida õunapuuade ja pöösastele ning aedvilja peenraile. Nagu kuulub, on paljudes kohtades õunapuid tühenud ja peenraid porgandid, kaalikad ning sibulad kadunud. Kuna külastatavas kohas tehakse puhas töö, et saa seda pida hõlugaanuseks, vaid seda tuleb nimetada varguseks. Sarnaste kohustundete isikute tabamiseks on ahinõud tarvitusele võetud.

NOORTE HOBIUSTE JUURDEKASV.

Boševistliku valitsuse lõppajastul laastati meie talud pööramest hõbest. Kuna selline lünk mõju halvavalt põllumajandusele, on asutud selle likvideerimisele noorte hobuste juurdekasvatamiseks. Juba möödunud aastal tehti sellega algust ja ka tänavu ei ole paariastuud arvu langenud.

SINEP KORISTATUD.

Tänavu külvati paljude põllupidajate poolt uudsõltuuna sinepit. Sinep on kõigjal koristatud. Sinepi kasvatimisel püüdnud kaukestund viimast, mistõttu taak kujuneb loodetust väiksemaks. Samuti osa seemet oli väikes idanemisvõimega.

KÖPUST

Pühapäeval Köpus Omakaitse spordipidu

Omakaitse Köpu kompani korraldab pühapäeval, 5. septembril Köpus ulatuslikuma spordipidu, mille kavas on kergetõustiku- ja võrkpallivõistlused. Sellele järgnevad muusika-, lau- ja tantsuetekanded. Peo võistluste osa algab kell 1 päeval Köpu algkooli pargis, kuna ülejäänud peo osa algab kell 16. Esiene Omakaitse Sakalamaaleva orkester O. Härma juhatusel. Köpu laulukoor ja Tallinna varieteeteater „Plaza“ varieteekunstnikud.

VÖHMA TEATEID

DRAAMATEATER VÖHMAS.

Laupäeval, 28. skp. külastas Draamateatri rändtrupp Vöhmast, endes kohaliku rahvamaja saalis külastetudena Gerhard Metzneri 3. vaatuselise komöödia „Eva hüppab aknast välja“. Komöödia oli lavastanud Woldegar Mettus ja mäng võeti saali poolt aplausidega vastu.

RUUKIPEKS KÄIB HOOGSALT.

Põhja-Viljandimaal on kõigis valdades praegu teoksil rukkipeks. Peksutööde õigeaegsaks ja takisteta tootmiseks on igale peksuasinala määratud kindel peksupriikond. Samuti on võimaldatud osta piiratud arvul masinarihu ja mitmesuguseid õlisid. Auruakeldest kõrval töötavad tänavu üle hooga ka puugaasigeneraatoritega varustatud traktorid.

MAARATI KINDLAKS VIJAMUUGI KOHUSTUSED.

Neil päevil toimus Kabala, Kõo ja Imavere valdades sellekohaste komisjonide poolt vilja müügi-kohustuste jaotamine üksikmajapidamistele vahel. Normikohustuste määramisel on võetud arvesse külviala ja saagihinne kohalike põllumajandusjüh-tide hinde alusel.

Sitsiilia kallis hind

Anglo-ameeriklased said Sitsiilia valusa õppetunni

Genf. DNB. „Timesi“ erikirjasatja Sitsiilia heidab oma lehes tagasiaste võitlustele, millest võib järeldada, et inglased, kanadalased ja põhja-ameeriklased said seal õppetunni, mida nad nii kergesti ei unusta ja mida neli raske on seeldida. Erikirjasatja avaldab Saksa vägedele tagasihõlklit kiltust, üteldes, et „nad võitlesid vapralt ja kõigist raskustist hoolimata tulid toime meie vägede oodatunigi takistamisega“.

Ennekõike lümmenud see võitlus Prima-sola alla pärast Catania tasandikut. Sinna palgatatud langevarjurite ükused ei suutnud Saksa väeasade ägeda vastupanu tõttu siida enda kätte hoida. Sealse püeva ja 80d läks seetõttu teljevastastel kaduma ja kogu see operatsioon — läks anglo-ameeriklastel maksuma suur hulk sõdureid.

Inglased ja ameeriklased tegid palju vigu. Nii näiteks tulistas õhurõjuriüksusid väga sageli oma-enda lennukite, kuna jalavägi kogemuste puudusel tungis sageli liiga ette ja sattus omaenda pommid alla. Koguni 8. arme vanad diviisid said hoolimata oma suurest kogemusest uue õppetunni. Nad ei ol-

Raudteoonnetus USA-s

Stokholm. DNB. Waylandis, New Yorgi osariigi, põrkasid kokku üks reisijaterong ja üks kaubarong. Nagu Reuter teatab, on seepärast vähimalt 25 isikut saanud surma ja 150 haavata.

Õhuväe kindralstaabi uus ülem

Berlin. DNB. Surnud kindralkoloneli Jeschonneki järglaseks kutsuti õhuväe kindralstaabi ülemale kohale lendur-kindral Kortzen, kes viimati oli ühe õhuväeüksuse komando ülemjuhatajaks.

Schweitsis ei kaotata pimendamist

Bern. DNB. Schweitsi liidunõukogu arutas uuesti pimendamise küsimust, mille kaotamist nõudsid marksistlikud ringkonnad. Liidunõukogu tegi kindlaks, et püsivad edasi veel põhjused, mille tõttu 1940. a. novembris tehti korraldus pimendamiseks. Liidunõukogu on seepärast arvamisel, et praegustel tingimustel ei saa küsimuse alla tulla pimendamise kaotamine.

Uus konverents Washingtonis?

Lissabon. „Daily Mail“ teatab New Yorgist, et Roosevelt ja Churchill kohtuvad tuleva nädala jooksul arvatavasti Washingtonis suuremateks läbirääkimisteks. Neli läbirääkimistest võtavad tõenäoliselt osa ka Eden ja Hull. Inglise leht lisab, et Washingtoni konverentsil oodatatakse nüüd lõpuks briti-ameerika välispoliitika üksmeelset korraldamist. Sellekohaselt on Quebec konverentsi väga kiiresti juba välja kutsunud Washingtoni konverentsi, kus „lõpuks“ tuleb midagi „lõplikult“ otsustada.

Hakkas ilmuma „Eesti Pildileht“

Tallinnas alustas ilmumist „Eesti Ajaleht“ kirjastusel mitmekesise sisuga ajakiri „Eesti Pildileht“, mis on seadnud omale ülesandeks kajastada pilde ja sõnas aia sündmusi, probleeme ning tööd ja võitlust. Esimene number sisaldab rohkesti materjali Tallinna vabastamise teise aastapäeva puhuks, kuid haarab ka muid sündmusi niihästi sõjategevuse kui ka ühiskondse eladelt. Eripeatükk on pühendatud koos pilteidega meie hõimurahvale vajalastele, kes bolševismi surve all on kannatanud ja kannud rasked kaotusi. „Eesti Pildileht“ ilmub kaks korda kuus ning levitatakse vaid üksikumbriitena, kuna teinmist tema peale vastu ei võeta.

Toorrasva sulatamispunkt Võrus

Hiljuti alustas Võrus tegevust Võru toorrasva sulatuspunkt Võru uues linnaosas. Tööstus asutati Majandus- ja Rahandusdirektoriümmi poolt. See uudne üritus on leitud elavalt tähelepanu põllupidajalt, sest tööstus võtab vastu loomi ja võimaldab põllupidajale nende eest saada vastu väärtuslikke kaupu, eeskätt seepi ja pargitud nahka. Põllupidajad, kes soovivad loomad sulatuspunktis, saavad otsekohe ostulosa, millega võivad osta majandusühisustest nimetatud kaupu.

Sulatuspunktis keedetud rasv läheb ETK kaudu tehniliseks rasvaks riigile, kusjuures liha jääb müüakse sea- ja kaanapidajatele, hinnaga 10 penni kilo.

KORJATI JOHVI TULEÕNNETULE.

Hiljuti toimetas ERÜ Johvi kahjutules kannatanu abistamiseks korjanduse. Nagu korjajalt kuulub, on leitud kõigjal heldekäelist annetajaid ja on hulgaliselt kogutud mitmesuguseid riietusesmeid, söögiriistu jne.

ALGAS NORMIVILJA MÜÜK.

Paljudes Vöhma ümbruskonna taludes on rukki-peks lõpetatud ja on alanud normivilja müük. Vöhmast asub ETK teravilja kokkuostupunkt majandusühisust. Esimeseks normivilja müüjaks oli Kabala valla Rõugu taluperemees August Kurikoff, kes 28. aug. tõi kokkuostu punkti 1000 kg rukkeid. Rukki-peks lõppes Kurikoffi talus päev varem.

mod harjunud võitlema ülevaadet mitte võit-malduvate maastike ja seetõttu rünnati neid sageli Saksa vägede poolt, kusjuures hävitati terved väeasad. Kõigile väelikele oli Sitsiilia sõjakäik raske ja õpetlik. Ikka ja jälle kannatas järelevidu sõlidade ja teede õnuk-laskmise tõttu Saksa vägede poolt.

Sakalased, jätkab erikirjasatja, võitlesid kangekaeleid ja edukaid taandumislahinguid. On vaja meeeldindaid ja võitluses kogunud väged, et kasutada mitugust taktikat nagu nemad. Kuid sakalased omasid mitte ükdi seda taktikat, vaid ka selleks sobivad väed ja laskjad ka maastikul enda kasuks töötada. Teljevastastele läks Sitsiilia sõjakäik kalliks makama.

Eriti küüdas erikirjasatja Saksa langevarjurite, kellede kohta ta ütles, et nad „võitlesid ühelevalt“. Need on parima kvaliteediga ja suurimate kogemustega väed, kes võitlevad „kohumata“, fantastiliselt vapralt ja ühiväga osavasti“. Seevast aga nurjus enamik teljevastaste katseid langevarjurite ja õhudeantvõedega.

Esimene neegri mälestussammas

Genfist. Roosevelt kirjutas nüüd alla tema algatusel vastuvõetud seadusele, mille järgi lubatakse 30.000 dollarit esimese neegri rahvusliku mälestussamba püstitamiseks. „Exchange Telegraph“ teatab Washingtonist, et see seadus libises läbi viimaste päevade keiriseist enne parlamendi puhkusele minekut.

Roosevelt poolt niisuguse austuse osaliseks saanud neeger on professor George Washington Yaver. Teatavasti annavad neegrid oma lastele meel-sasti esimesed nagu George Washingtoni või Abraham Lincoln. Nimetatud neeger-professor luges Alabama lühikoolis ja suri hiljuti. Et Alabama väed elanikud vaevalt talusid neegri mälestussam-mast, püstitatakse see Varveri kodulinna, hõredalt rahvastatud Montana'sse.

Raadio-saatekava

NEIJAPAEVAL, 2. SEPTEMBRIL 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülel.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Kirev varahommik (mgn. ja hpl.) 8.30 Põllumeeste. Noorkarja kasvatuse (Agr. Edgar Keavallik). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25 Saatepauz. 11.30 Rõõmus juuhääldaja (hpl.) 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (mgn. ja hpl.) 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.20 Kauneid helisid (ülel.) Breslau). 15.00 Ajaviitek (ülel. Saarbrücken). 16.00 Muusika pärastõunaks (hpl.) 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.15 Solistide-tund (mgn.) 18.00 Muusikate. „Pildikud“, Erika Jõgi muistend. 18.20 Lõbus vahemäng (hpl.) 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Muusika (ülel.) 19.15 Rinde-reportaaz (ülel. saksa keeles). 19.30 Muusika (ülel.) 19.45 Poliitiline loeng (ülel. saksa k.). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduritund (Eri-aade eesti vabatahtlikele). 21.00 Päevauudised.

Ainult Tartu: 21.15 Serenad õhtul (hpl.) 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

REDEEL, 3. SEPTEMBRIL 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülel.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Hommikumuusika (ülel. Berlinist ja Viinist). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25 Saatepauz. 11.30 Helisev ajaviide (hpl.) 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (Elvira Heberlein Eriks Eksi armelikkarteti saatel, Riia ringkonnapolitsei puhkiliirkoorster Janis Rabe juhatusel, Riia ringhäälingu ajaviideorkester Arvids Parupis juhatusel ja mgn.) Ülekanne Riast. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.20 Helifilmidest ja operetidest (mgn. ja hpl.) 16.00 Pärastõunakontsert (Robert Assion, tšello, Eduards Mednis, karnet, ja Riia ringhäälingu suur orkester, küalisen juhatab H. mar Weber). Ülekanne Riast Vaheajal kell 16.15 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 18.00 Põhja-Saksa humori-meistrid (Dr. C. J. Brinkmann, saksa keeles). 18.15 Väikesi loodusepilte (hpl.) 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Loengutunde „Meie õnn-jõud“ (ülel. saksa keeles). 19.15 Rinderreportaaz (ülel. saksa keeles). 19.30 Muusika (ülel.) 19.45 Artikleid (ülel. saksa keeles). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Muusikalisi ardeid (hpl.) 21.00 Päevauudised.

Ainult Tartu: 21.15 Kirev päevalõpp (hpl.) 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

Väljaandja: Kirjastus „Eesti Ajaleht“ Trükitud „Sakala“ trükikojas.

Ametlikke teateid

TEADAANNE

kohuplma müügi kohta Viljandi linna.

Kuni 23. tootlusperioodi lõpuni, s. o. 12. sept. a. a. on kohuplma ostuke varemkeh-testatud kupongide kõrval veel kehtivad 23. tootlusperioodi elatistarbeainetekaardi eriku-pongid 23-B ja 23-E.

Erikupong 23-B vastu võib saada 300 gr. kohuplma või 3 ltr. kooritud- või võilpima.

Erikupong 23-E vastu võib saada ainult kohuplma. Kooritud plma ning võilpima müük selle kupongi vastu on kategooriliselt keelatud.

Viljandia, 31. aug. 1943. Nr. 1010-V.

TEADAANNE

Alatiai ostjaid lubatakse ühest kauplusest teise ümber registreerida 2. sept. — 4. sept. 1943. a.

Viljajaregistreerimiseks esitab tarbija oma ooturamatule senisele kauplusele, kas 2. 8. või 4. sept., kes teeb väljajaregistreeritava ooturamatule lehekülgedele 13—15 vastava märkuse.

Uuele kauplusele esitab tarbija ooturamatule ühes 24. tootlusperioodi elatistarbeaine- ja 24—27. tootlusperioodi üldelatastarbeainete- ja tubakakaardiga sisse registreerimiseks ettenähtud tähtja jooksul.

Kauplustel toimida ümberregistreerimisel meie ringkirjas 13. 05. 43. nr. 277-V antud juhiste kohaselt.

Ümberregistreerimine jõustub alates 24. tootlusperioodist s. o. 18. septembrist 1943. a. Viljandia, 31. aug. 1943. Nr. 1011-V.

Viljandi Linna Varustusamet.

Ootamatult lahkus meie keskeid minu armas mees, minu hea isake, lei ja onu

kriminoalkomissar **Peeter Sang**

Trükitud valus mälestab

abikaasa, kangelivihv poeg, õde, vend ja õelapend.

Viljandi h-o Kriminaalpolitsei

Referentuuris kaasametnikud.

Armas abikaasat ja hädad isakest

KARL SCHNEIDER

sünd. 19. IV 1868; surm. 26. VIII 1943

Kallijärvel.

Mälestavad valusad leinas abikaasa ja poeg perekonnaga.

Matmine 2. sept. 1943. a. kell 17.00 Viljandis kabbelist Jaani koguduse kalmistule. Palume kõiki sugulasi, sõpru ja tuttavaid teda tema viimsele teekonnale saatma tulla.

Armas abikaasat hädad isakest

JAAN RIIGI

tema surma teisel aastapäeval mälestavad

leek ja idarindel viihv poeg.

Pika ja piinarikka haiguse järele lahkus minu mees, meie hää isake ja vend

KARL MERILOO

sünd. 23. veebr. 1891; surm. 23. aug. 43.

Sügasv leinas

naine, pojad, tütreke ja tütar abik.

Vennad ja õed perekondadega.

FEOD

Holstre valla Vabatahtlik Tuletõrjeühing korraldab 5. sept. a. a. liisual Uue-Õlde järve kaldal tuletõrje aasta-peo. Alguis kell 16. Juhatus.

EKK „Puhkus ja Elurõõm“ S.-Jaani osakond korraldab Kildu algkooli ruumes 4. sept. a. a. PEO, algusega kell 21.00.

Tuhalaane Tuletõrje kompani korraldab 5. sept. Hõltses rahvamajas küllakõlgu-peo. Näidend: „Tühjad hõltsed“. Alguis k. 21. Juhatus.

Rimmu v. Vab. Tuletõrjeühing korraldab pühapäeval, 5. septembril 1943. a. Uue-Kariates tuletõrjepeo. Kell 14 võistlused: käsiprits hõdripuldiga ja kõlveos Viljandi valla I kompani, Raudna valla Puistu kompani ja Rimmu valla kompani nais- ja meessõltsade vahel. Kell 20 segaõltsakavaga pidu. Näidend: „Toru“.

TOOPAKKUMISED

Kalmetu Jahu- ja Saevski Tõnassilmas vajab mõldrit, kes vilunud lihijahu- ja tangutõõga. Üles anda kohapeal. Kaupl. Tõõameti kaudu.

Vajan meest hobusega rukkikülvil ajaks.Raud-na Kundru Puistu 71 M. Kajandi

Vajatakse pikemaks ajaks keskealist teenijat riigiametniku perekonda, kas kohe ehk edaspidi, kodustele töödele, kes talitaks ka vähesed loomad, Omaette tuba. Teatada Mustla, pk. 97. S. A.

Aratsaare jahu- ja saevski, Kö